

3. Якість вищої освіти: теорія і практика: навчально-методичний посібник / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк (та ін.); НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.

УДК 37

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

*Перунова О.М., к.ю.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Виникнення незалежної Української держави поставило перед всією системою освіти та виховання складні, але надзвичайно важливі завдання. Конституція України проголосила нашу державу правовою демократичною державою. Принципами такої держави є, зокрема, верховенство права, рівність громадян перед законом, взаємна відповідальність громадянина та держави. Наявність високої правової культури та правосвідомості громадян – одна з ознак правової держави, досягнення ж такого рівня можливе лише за умови достатньої правової обізнаності населення. Низка правова культура. Нерозуміння ролі права, невміння застосовувати правову норму знижують соціальну активність, професійні знання і вміння будь-якого спеціаліста.

Правове виховання як складова національного виховання є одним із шляхів підготовки повноцінного громадянина України у період глибоких соціальних, економічних і політичних перетворень.

Правове навчання і виховання студентів у неюридичних вищих навчальних закладах має своєю метою формування моральної і правової свідомості молодих людей, озброєння їх знаннями українського законодавства, необхідними для практичної професійної діяльності, для використання правових знань в особистому житті. Досягнення цієї мети здійснюється як через вивчення курсу «Правознавство» і проведення поза аудиторної виховної роботи.

Отже, надання студентам основи знань з теорії держави та права та чинним законодавством, навчити їх застосовувати свої знання для аналізу різноманітних, іноді досить складних, ситуацій, допомогти знаходити рішення, що відповідають вимогам чинного законодавства, формування поваги до держави і права, накопичення знань про закони їх актуальні питання, етапів прийняття нових законів та законодавчих актів.

Законодавство України охоплює різні галузі права, яких у сучасній правовій державі дуже багата, а саме: конституційне право; теорія держави і права; цивільне право; право інтелектуальної власності; сімейне право; наслідницьке право; адміністративне право; кримінальне право; аграрне і земельне право; міжнародне право та багато інших, це ще не зважаючи на криміналістику, суд мед експертизу, та різноманітні процеси.

Зрозуміло, що студенту не юридичного вузу не стануть у пригоді деякі юридичні курси, але знати про їх існування, як громадянин України і право свідомою особою він повинен чути про них.

Вивчення основних точок зору сучасної юридичної думки щодо виникнення держави та права, поняття системи права та її внутрішньої організації, характеристики джерел права як зовнішньої форми його виразів, визначення місця та ролі права в урегулюванні суспільних відносин.

Положення ст. 23 Конституції України визнають за кожною людиною право на розвиток своєї особистості, якщо при цьому не

порушуються права і свободи інших людей. Кожен має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Задача педагога, на етапі вивчення дисципліни правознавство дати основні знання с таких правових дисциплін, як:

Цивільне право, яке регулює взаємовідносини між конкретними громадянами, громадянами і організаціями, між юридичними особами. Цивільне право у цьому курсі розглядає поняття правоздатності і дієздатності. Правоздатність мати права і обов'язки, а дієздатність своїми діями набувати права і нести обов'язки. З огляду на це правоздатність у фізичної особи починається з народження, а закінчується смертю, а дієздатність залежить від таких факторів як вік, психічний стан і т.і..

У процесі правового виховання студенти мають засвоїти норми *трудового права*, оскільки більшу частину свого життя вони будуть проводити на своєму робочому місці, тому згідно трудового кодексу України, повинні мати правову інформацію про прийняття на робоче місце, переведення і звільнення з роботи, тривалість робочого дня й часу відпочинку, охорони й оплати праці, м оральної та матеріальної відповідальності.

До *кримінального права* кожний громадянин України повинен бути не байдужий, оскільки воно містить в собі такі поняття, як злочин, співучасть у ньому, вік настання кримінальної відповідальності, норми права, які містять санкції покарання за здійснений склад злочину.

Сімейні відносини містять в собі основні поняття, поняття прав та обов'язків подружжя, батьків щодо виховання дітей тощо.

Екологічне право містить в собі поняття охорони надр, водних ресурсів, повітря, фауни, флори, а також обов'язки громадянина щодо охорони природи.

Підприємницька діяльність охоплює знання про суть і зміст підприємницької діяльності, поняття підприємства, його види та форми об'єднання, поняття інвестиційної діяльності, поняття банкрутства, поняття аудиторської діяльності.

Таким чином, викладання правознавства у вищих навчальних закладах передбачає формування у студентів усвідомлення соціальної цінності права і його роль у суспільстві, значення законності, правопорядку, правомірної поведінки, юридичної відповідальності тощо.

Педагог права у неюридичному вузі повинен знати, в яких умовах працювати муля випускники, а також можливі проблеми з якими вони зіткнуться у реального суспільному житті. Орієнтація студентів на майбутнє використання права у певних спірних правових питаннях допоможе їм максимально об'єктивно і успішно розв'язати з застосуванням норм права і можливістю звернутися до певних юридичних організацій (суд, нотаріат, прокуратура).

Зміст кожного правового поняття слід розкривати доступно, використовуючи відомі студентам поняття і приклади із галузі, що стосується спеціальних дисциплін, які вони вивчають.

Викладач правознавства повинен пояснити, у який спосіб здобуті правові знання допоможуть студентові у майбутній трудовій діяльності кваліфіковано оцінювати конкретні правові ситуації, розв'язувати відповідно до закону господарські й соціальні питання та ін.. Успішному розв'язанню завдань правового виховання студентів сприяє впровадження правових питань у коло обов'язкових під час виробничої практики, а також тісний зв'язок з кафедрами при підготовці дипломних проектів і складанні державних іспитів.

Отже, правове виховання сприяє підвищенню ролі правової культури студентів, їх самопізнанню у правовій свідомості, а саме: рівень правової вихованості; поваги до морально-правових норм суспільства;

ознайомлення з законами нашої держави; підготовка до дорослої трудової діяльності, яка певною мірою залежить від трудового законодавства та його реалізації у молодого спеціаліста.

Правове виховання дуже має велике значення для профілактики правопорушень серед студентів, лекції та практичні заняття повинні бути направлені не тільки засвоєння правового матеріалу, а й проведення певного правового виховання спрямованого на підвищення морального і правового рівня культури студентів.

Таким чином, основною метою правового виховання студентської молоді може бути не тільки вивчення дисципліни правознавство, а й подача різноманітних способів і прийомів, що допоможуть молодому спеціалістові зорієнтуватися у майбутньому правовому житті з використанням різноманітності законів різних норм права.

Характеризуючи конкретні норми права при їх вивченні викладач пов'язує поняття моралі з нормою права кожної галузі права, яка входить в дисципліну правознавство. Педагог роз'яснює наслідки порушення норм права, що приводить до реалізації санкцій та дисциплінарних засад з боку держави, та певні правові наслідки для правопорушника.

Дисципліна правознавство, її викладення у вищому навчальному закладі безперечно сприяє підвищенню рівня правової культури студентів їх духовного, правового життя, і здебільш унеможлиблює їх негативні вчинки з боку порушення норм права. Правове виховання зміцнює життєву позицію, підвищує громадянську активність, загострює почуття непримиренності до негативних явищ.